

College voor Toetsen en Examens

PASSEND EXAMINEREN IN HET MBO

CENTRALE EXAMENS 2024-2025

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
	Wat is nieuw?	3
2	WIE IS WAARVOOR VERANTWOORDELIJK?	4
	2.1 Verantwoordelijkheid mbo-instelling & student	4
	2.2 Verantwoordelijkheid CvTE	5
	2.3 Rol van de inspectie van het Onderwijs	5
3	WET- EN REGELGEVING VOOR PASSEND EXAMINEREN	6
	3.1 Wet gelijke behandeling op grond van handicap of Chronische Ziekte	6
	3.2 Regeling aangepaste wijze of vorm van examineren centrale examens mbo	6
	3.3 AVG	8
4	TOEGANKELIJKE EXAMENS	9
	4.1 Auditieve beperking	9
	4.2 Visuele beperking	10
5	MOGELIJKHEDEN VOOR PASSEND EXAMINEREN	13
	5.1 aanpassingen in de examenomgeving	13
	5.2 Tijdverlenging	15
	5.3 Verklanking/Spraaksynthese	16
	5.4 Woordenboeken & spellingscontrole	16
	5.5 Ondersteuning door personen	17
6	VAN AANVRAAG TOT AANPASSING	19
	6.1 Ondersteuningsvraag van de student	19
	6.2 De deskundigenverklaring	20
	6.3 Besluit examencommissie	20
	6.4 Vastleggen van het besluit	20

1 INLEIDING

Jaarlijks plaatst het College voor Toetsen en Examens (CvTE) een nieuwe brochure op [Examenbladmbo](#). Dit was de 'Special Needs Special'. De brochure heeft sinds dit jaar een nieuwe naam: 'Passend examineren in het mbo'.

De brochure 'Passend examineren in het mbo' geeft informatie over de rolverdeling tussen de mbo-instelling en het CvTE. We leggen uit welke mogelijkheden, eisen en grenzen de wet- en regelgeving stelt aan aanpassingen aan de manier van examineren. De brochure legt uit welke ruimte de regels bieden voor het doen van aanpassingen, hoe aanpassingen in de centrale examens bepaalde belemmeringen weg kunnen nemen en welke stappen de examencommissie kan nemen bij het beslissen of een student wel of geen aanpassingen krijgt bij de centrale examens. De brochure gaat niet over de mbo-instellings-examens. Daarbij stelt de instelling zelf regels voor passend examineren op.

Wat is nieuw?

De brochure 'Passend examineren in het mbo' heeft een hele nieuwe opzet gekregen. Dit hebben we samen met de klankbordgroep passend examineren in het mbo gedaan.

Eerder legde de brochure vooral uit wat er mogelijk is bij beperkingen die veel voorkomen. Door in plaats daarvan verschillende soorten aanpassingen en mogelijkheden voor aangepast examineren te beschrijven, sluiten we aan bij het zogeheten handelingsgericht werken. Hierbij wordt niet gekeken naar wat een student heeft, maar naar welke belemmeringen een student ervaart en wat een student nodig heeft om deze belemmeringen weg te nemen.

Het CvTE is verantwoordelijk voor het opstellen van regels voor passend examineren bij de centrale examens. Deze regels staan in de '[Regeling aangepaste wijze of vorm van examineren centrale examens mbo](#)' (hierna de regeling). Deze is aangepast en opnieuw gepubliceerd. De regeling heeft een nieuwe structuur gekregen en de begrippen die gebruikt worden zijn nu zoveel mogelijk hetzelfde als de begrippen uit het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte. Daarnaast staat nu expliciet in de regeling dat studenten die chronisch ziek zijn ook zonder deskundigenverklaring aanpassingen kunnen krijgen bij het maken van het examen.

De aanpassingen in de regeling zijn verwerkt in de nieuwe brochure 'Passend examineren in het mbo – centrale examens 2024-2025'.

2 WIE IS WAARVOOR VERANTWOORDELIJK?

Verschillende partijen zijn betrokken bij het besluit over passend examineren voor een student met een ondersteuningsbehoefte:

- de mbo-instelling of de examencommissie daarvan;
- de student zelf;
- het CvTE;
- de Inspectie van het Onderwijs.

Hieronder leggen we uit welke verantwoordelijkheid de verschillende partijen hebben en wat hun rol is bij het doen van aanpassingen bij de centrale examens.

2.1 Verantwoordelijkheid mbo-instelling & student

De mbo-instelling is verantwoordelijk voor het onderwijs en de examinering van de studenten en legt een aantal taken over examinering neer bij de examencommissie. De examencommissie van de mbo-instelling neemt beslissingen over aanpassingen bij de centrale examens. Ze doet dit binnen de wet- en regelgeving die daarover gaat. De examencommissie kan alleen aanpassingen toestaan die de vorm en inhoud van het examen niet veranderen. Het is belangrijk dat bij aanpassingen de kwalificatie-eisen blijven gelden.

Bij studenten met een ondersteuningsbehoefte moet de mbo-instelling (binnen redelijke grenzen) de belemmeringen wegnemen die door de beperking worden veroorzaakt. Dit blijkt uit de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (Wgbh/cz). De instelling moet zich inspannen te achterhalen of er sprake is van een extra ondersteuningsbehoefte. De mbo-instelling moet ook onderzoeken of de aanpassing gedaan kan worden. Als de mbo-instelling onvoldoende onderzoekt of een aanpassing mogelijk is, handelt zij in strijd met de Wgbh/cz.

Een mbo-instelling mag van een student verwachten dat deze op tijd aangeeft aanpassingen nodig te hebben bij de centrale examens. De student geeft daarbij aan welke ondersteuningsbehoeften die heeft. Niet elke student met een ondersteuningsbehoefte krijgt automatisch aanpassingen bij deze examens. De mbo-instelling bekijkt in overleg met de student zorgvuldig of en zo ja welke aanpassingen nodig zijn om de belemmeringen voor de student weg te nemen. De examencommissie besluit over het toestaan van de gevraagde aanpassingen.

Als een student denkt dat de mbo-instelling niet voldoende heeft gedaan om de belemmeringen weg te nemen, kan die zich richten tot “de toegankelijke faciliteit”. Dit staat beschreven in [artikel 7.5.1. van de WEB](#). Bij deze faciliteit kan de student bezwaar maken, beroep aantekenen, een klacht indienen of een geschil melden.

2.2 Verantwoordelijkheid CvTE

In [artikel 6 lid 1 van het Examen- en kwalificatiebesluit WEB](#) staat beschreven welke taken het CvTE heeft bij de centrale examinering in het mbo. Het CvTE is in de eerste plaats verantwoordelijk voor het ontwikkelen van de centrale examens. Het CvTE maakt deze examens zo toegankelijk mogelijk.

Het CvTE is ook verantwoordelijk voor het geven van regels voor passend examineren. Het CvTE kan de examencommissie op vraag adviseren over aanpassingen in de manier van afname. Het CvTE adviseert alleen over deze aanpassingsmogelijkheden en bepaalt niet of voor een student een aanpassing nodig en/of mogelijk is. De examencommissie beslist binnen de wet- en regelgeving zelf welke aanpassingen voor de student toegestaan worden.

Wanneer de examencommissie denkt dat binnen de regels geen doeltreffende aanpassing gedaan kan worden, neemt de examencommissie contact op met het CvTE via [het contactformulier](#) op Examenbladmbo. Voor het doen van aanpassingen die verder gaan dan de regels mogelijk maken, heeft de mbo-instelling toestemming nodig van het CvTE. Na overleg met de mbo-instelling kan het CvTE op [basis van artikel 4](#) van de regeling besluiten een verregaande aanpassing toe te staan.

2.3 Rol van de inspectie van het Onderwijs

De Inspectie van het Onderwijs ziet toe of de mbo-instelling de onderwijswetgeving naleeft. Dit vindt plaats door middel van toezicht achteraf. Dossievorming is daarom belangrijk. De Inspectie heeft geen rol in het toestaan van een aanpassing en controleert ook niet of een aanpassing doeltreffend is. De Inspectie controleert alleen of aanpassingen die de examencommissie heeft toegestaan de kwalificatie-eisen van de examens niet aantast.

3 WET- EN REGELGEVING VOOR PASSEND EXAMINEREN

In dit hoofdstuk wordt het wettelijk kader toegelicht dat leidend is voor passend examineren in het mbo.

3.1 Wet gelijke behandeling op grond van handicap of Chronische Ziekte

De [Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte](#) heeft als doel te zorgen dat mensen met een handicap of chronische ziekte gelijk behandeld worden. Om dat te bereiken verbiedt de wet discriminatie en verplicht de wet obstakels weg te nemen die een ongelijke behandeling kunnen veroorzaken. Deze wet is ook van toepassing op de centrale examens in het mbo.

Voor de centrale examens betekent dit het volgende: De mbo-instelling moet doeltreffende maatregelen nemen om mogelijke belemmeringen bij het maken van de examens op te lossen. De mbo-instelling mag er niet vanuit gaan dat een aanpassing niet mogelijk is. Zij moet onderzoek doen naar de mogelijkheid om de aanpassing in te zetten. Als de mbo-instelling onvoldoende onderzoekt of een aanpassing mogelijk is, handelt zij in strijd met de Wgbh/cz.

Als de noodzakelijke aanpassingen een onevenredige belasting vormen, dan geldt een uitzondering op deze wet. Ook mag de aanpassing niet raken aan de kwalificatie-eisen van het examen. Hiervan is sprake als het examen door de aanpassing niet meer toetst wat het moet toetsen.

3.2 Regeling aangepaste wijze of vorm van examineren centrale examens mbo

In de '[Regeling aangepaste wijze of vorm van examineren centrale examens mbo](#)' geeft het CvTE regels voor passend examineren. De regeling schrijft voor dat in sommige gevallen een aanpassing pas kan worden toegestaan als de student een deskundigenverklaring heeft. In de paragraaf hieronder leggen we uit wat dit precies inhoudt. Ook geeft de regeling aan dat de examencommissie moet beschikken over de volgende informatie:

- De aanpassing bij het examen;
- De aard van de ondersteuningsbehoeften;
- De eventuele deskundigenverklaring;
- De eventuele afspraken met het CvTE.

De examencommissie legt de toegestane aanpassingen vast in het studentvolgsysteem en het proces verbaal.

3.2.1 De deskundigenverklaring

[Artikel 2, lid 4](#) van de "Regeling aangepaste wijze of vorm van examineren centrale examens mbo" bevat de kaders voor de deskundigenverklaring. Deze kaders zijn voor een groot deel hetzelfde als die voor het voortgezet onderwijs.

“Tenzij er sprake is van een beperking op grond van een handicap die van zintuiglijke of lichamelijke aard is of van een beperking die voortvloeit uit een chronische ziekte van somatische aard, dient de examencommissie als onderbouwing voor het toestaan van een aanpassing als bedoeld in het tweede en derde lid van dit artikel te beschikken over een deskundigenverklaring van een ter zake kundige psycholoog, orthopedagoog, neuroloog of psychiater.”

Wanneer een student een visuele of auditieve beperking heeft, is nooit een deskundigenverklaring nodig. Dit geldt ook voor studenten met motorische beperkingen of een chronische/langdurige somatische ziekte; zij hoeven geen verklaring te verstrekken. Er bestaat tegelijkertijd geen automatisch recht op aanpassingen wanneer er sprake is van een zintuiglijke of lichamelijke beperking of chronische ziekte. Of een student aanpassingen nodig heeft, hangt namelijk af van het type beperking, de ernst ervan en de manier waarop deze beperking het maken van de examens hindert. Er hoeft geen diagnose gesteld te zijn. De ondersteuningsbehoeften en belemmeringen kunnen worden afgeleid uit de aanpassingen die nodig waren tijdens het volgen van het onderwijs en het afleggen van toetsen en mbo-instellingsexamens.

Aanpassingen die niet raken aan de manier van afname, vorm of inhoud van het examen kunnen voor alle studenten worden toegestaan zonder deskundigenverklaring. Dit is geregeld in [artikel 2, lid 1](#) van de regeling. Dit zijn meestal aanpassingen in de examenomgeving. In paragraaf 5.1 staan voorbeelden beschreven van dit soort aanpassingen.

Bij andere vormen van aanpassingen is wel een deskundigenverklaring nodig voor studenten die andere beperkingen ervaren dan een zintuiglijke of lichamelijke beperking of chronische/langdurige somatische ziekte.

Deskundigen

De regeling beschrijft het type deskundige dat een deskundigenverklaring op mag stellen. Dit zijn een orthopedagoog, psycholoog, psychiater of neuroloog. Daarin staat ook dat de deskundige ‘ter zake kundig’ moet zijn. Hiermee wordt bedoeld dat de deskundige die de verklaring schrijft, kennis moet hebben over de specifieke beperkingen, de ondersteuningsbehoeften die dit veroorzaakt en hoe dit het maken van de centrale examens hindert. Een psychiater heeft bijvoorbeeld veel kennis van psychische aandoeningen. Van orthopedagogen en psychologen mag verwacht worden dat zij aan kunnen geven hoe emotionele, sociale, gedrags- en leerproblemen het maken van examens in de weg kunnen staan. Een neuroloog zal minder bekend zijn met deze aspecten, maar heeft op zijn beurt meer zicht op de impact van neurologische aandoeningen.

Het kan voorkomen dat een student een verklaring heeft van een andere deskundige dan in de regeling genoemd wordt. Deze verklaring kan niet gebruikt worden om tot een besluit te komen over passend examineren. Ook niet wanneer deze deskundige wel beschikt over de kennis die daarvoor nodig is. Een deskundige is dan weliswaar bekwaam, maar niet bevoegd voor het schrijven van een deskundigenverklaring.

Vorm en inhoud

De deskundigenverklaring heeft geen vaste vorm of inhoud. Doordat er geen verplichte onderdelen zijn, zien verklaringen er verschillend uit. Sommige verklaringen noemen alleen een diagnose, terwijl andere veel en heel specifieke informatie geven. De mbo-instelling beoordeelt of de verklaring genoeg informatie geeft om, samen met de overige informatie uit het dossier, te beslissen over aanpassingen bij de centrale examens.

Een deskundige geeft aan welke ondersteuningsbehoeften een student heeft en waar de student baat bij heeft. Soms staat er in een verklaring iets dat door de examencommissie moet worden besloten. Dan staat er bijvoorbeeld dat een student ergens recht op heeft. Dat kan een deskundige niet besluiten. Of iemand ergens daadwerkelijk recht op heeft, besluit de examencommissie. Ook kunnen er aanpassingen worden voorgesteld die niet uitgevoerd kunnen of mogen worden, omdat deze bijvoorbeeld raken aan de vorm of inhoud van het examen. De examencommissie kan deze aanpassingen dan niet toestaan.

Opties ondersteuningsbehoeften

Meestal is al bekend wat een student nodig heeft als hij van de vooropleiding naar het mbo gaat. Misschien heeft de vooropleiding op basis van een deskundigenverklaring ook al aanpassingen toegestaan bij de centrale examens. Als de student nog steeds dezelfde hulp nodig heeft, kan de oude deskundigenverklaring van de vooropleiding gebruikt worden.

Soms worden ondersteuningsbehoeften pas duidelijk in het mbo, of ontstaan er nieuwe behoeften. In zulke gevallen is er meestal geen diagnose vastgesteld. De mbo-instelling bekijkt dan eerst of de ondersteuningsbehoeften invloed hebben op het onderwijs en de examens. Het kan zijn dat de mbo-instelling en student samen vinden dat de ondersteuningsbehoeften risico's geven voor het behalen van onderwijsdoelen. Het ligt dan voor de hand dat in het onderwijs al ondersteuning geboden wordt. Dit noemen we handelingsgericht werken. Het stellen van een diagnose is daarbij niet nodig. Als er ook extra hulp nodig is bij de centrale examens kan aangesloten worden bij de aanpassingen die nodig bleken tijdens de lessen, de beroepsvormingspraktijk (bpv) en het maken van toetsen en mbo-instellingsexamens. De examencommissie kan alleen aanpassingen toestaan die de vorm en inhoud van het centrale examen niet veranderen. Het is belangrijk dat bij aanpassingen de kwalificatie-eisen blijven gelden. Daarom kunnen aanpassingen uit het onderwijstraject niet altijd 1-op-1 overgenomen worden bij de centrale examens.

Wanneer de student een zintuiglijke of lichamelijke beperking of chronische/langdurige somatische ziekte heeft, kunnen aanpassingen bij het examen zonder deskundigenverklaring worden toegestaan. In alle andere situaties is er ook een verklaring nodig van een deskundige, volgens [artikel 2, lid 4](#) van de regeling. De deskundige kan kijken naar de ervaringen in het ondersteunende traject en de bijbehorende testresultaten. Het is niet nodig om een diagnose te (laten) stellen. Op basis van de handelingsgerichte informatie kunnen aanpassingen in de manier van examineren toegestaan worden.

Dossiervorming

[Artikel 5](#) van de regeling beschrijft wat moet worden vastgelegd door de mbo-instelling. Als volgens de regeling een deskundigenverklaring nodig was voor het nemen van een besluit, dan moet deze ook opgenomen worden in het studentvolgsysteem.

De verplichting tot vastlegging van de deskundigenverklaring gaat alleen over het deel van de verklaring waarmee de keuze voor een aanpassing onderbouwd wordt. Elementen uit de deskundigenverklaring die niet relevant zijn voor die onderbouwing hoeven niet in het dossier te worden vastgelegd. Vanuit privacy overwegingen wordt dit bij voorkeur ook niet gedaan.

3.3 AVG

Bij het nemen van een besluit over aanpassingen bij de examens worden bijzondere persoonsgegevens verwerkt door de instelling. In [artikel 30, lid 2a van de Algemene verordening gegevensbescherming](#) staat dat scholen dit ook mogen, voor zover de verwerking gebeurt met als doel het organiseren van begeleiding of bijzondere voorzieningen. Aanpassingen bij de examens vallen hier ook onder.

4 TOEGANKELIJKE EXAMENS

Het CvTE zorgt ervoor dat alle studenten examen kunnen doen. Dit betekent dat de examens zo gemaakt zijn dat bijna alle studenten ze kunnen maken, ook studenten die ondersteuning nodig hebben. Voor studenten die niet kunnen horen of zien zijn deze examens niet altijd toegankelijk genoeg. Daarom levert het CvTE aangepaste examens voor deze studenten

Hieronder staat informatie over de aanpassingen, voor wie deze examens zijn bedoeld en hoe de mbo-instelling regelt dat een student een aangepast examen kan maken.

4.1 Auditieve beperking

Voor studenten met een auditieve beperking biedt het CvTE aangepaste centrale examens Nederlands en Engels. Deze examens hebben, net als de standaardexamens, een luistergedeelte dat via een koptelefoon wordt beluisterd. Deze luisteronderdelen zijn aangepast door de opnames met alleen gesproken taal, de zuivere luisterfragmenten, weg te laten. De kijk-luisteronderdelen zijn ondertiteld met ondertiteling voor Doven en slechthorenden (Dos).

De examentijd voor deze aangepaste examens is een half uur langer dan voor het reguliere examen. Een auditieve beperking heeft namelijk invloed op de taalontwikkeling en op het lezen. De mbo-instelling moet deze tijdverlening zelf instellen in Facet.

Studenten met een auditieve beperking kunnen zonder deskundigenverklaring in aanmerking komen voor deze aangepaste examens. Soms worden deze aangepaste examens ook gebruikt voor studenten met een taalontwikkelingsstoornis (TOS). Voor deze studenten is wel een deskundigenverklaring nodig.

4.1.1 Oefenen met (aangepaste) voorbeeldexamens

Op de [online oefenomgeving van Facet](#) zijn (aangepaste) voorbeeldexamens beschikbaar voor Nederlands en Engels. Door deze oefenexamens te maken, kunnen studenten ervaren welke examenvorm geschikt is voor hen. Ook kunnen studenten deze oefenexamens gebruiken om zich voor te bereiden op het (aangepaste) examen.

4.1.2 Aanvragen Dos-examens

De aangepaste examens voor studenten met een auditieve beperking worden standaard geleverd aan de mbo-instellingen. Het doen van een aanvraag is niet nodig. In [de activiteitenplanning](#) is terug te vinden welke examens in welke periode afgenomen kunnen worden.

4.1.3 Stappenplan aangepast examineren

Dit stappenplan is van toepassing op de centrale examens Nederlands en Engels. Er is geen aangepast rekenexamen voor studenten met een auditieve beperking.

1. De examencommissie controleert ruim op tijd of er studenten zijn die vanwege een auditieve beperking aanpassingen nodig hebben bij de centrale examens.
2. De examencommissie bespreekt met de student of die het standaardexamen Nederlands/Engels met aanpassingen en/of extra tijd kan maken.

3. Als het standaardexamen Nederlands/Engels niet geschikt is, kiest de examencommissie voor studenten met een auditieve beperking voor afname van het aangepast examen Nederlands/Engels. Dit examen wordt standaard geleverd aan de mbo-instelling. Het aangepaste examen hoeft dus niet aangevraagd te worden bij het CvTE.
4. Alle aanpassingen worden vastgelegd in een dossier dat wordt gekoppeld aan het proces-verbaal van de examenafname.

4.2 Visuele beperking

Mbo-instellingen kunnen voor een student met een visuele beperking aangepaste centrale examens Nederlands en Engels bij het CvTE aanvragen. Dit kan de contactpersoon van de examencommissie doen via Mijn Examenbladmbo. Studenten met een visuele beperking hebben geen deskundigenverklaring nodig om gebruik te maken van deze aangepaste examens.

De aangepaste examens hebben aangepaste videofragmenten met een gesproken toelichting. Zo kunnen de vragen ook met alleen luisteren beantwoord worden. Het is niet goed mogelijk de afname binnen de kaders van Facet zo aan te passen dat studenten met een visuele beperking recht wordt gedaan. De examens worden daarom geleverd in Word met bij elk examen een antwoordblad. De student maakt het examen in Word op de computer. Het lettertype, de lettergrootte en de regelafstand zijn aan te passen. Het examen is geschikt om voor te laten lezen door spraaksoftware en/of met een brailleleesregel te lezen.

Op MijnExamenbladmbo staat meer informatie over hoe het aangepaste examen afgenomen wordt.

4.2.1 Oefenen met (aangepaste) voorbeeldexamens

Niet elke student met een visuele beperking gebruikt dezelfde hulpmiddelen. Het is daarom belangrijk om op tijd met de student te verkennen welke aanpassingen en hulpmiddelen het beste werken om de belemmeringen weg te nemen. Met de student kan worden nagegaan of de standaardexamens met aanpassingen (groter beeldscherm, spraaksynthese, extra tijd) bruikbaar zijn of dat een aangepast examen nodig is. De student kan in de [oefenomgeving van Facet](#) oefenen met de standaardexamens en op [Examenbladmbo](#) oefenen met de aangepaste examens. Door deze oefenexamens te maken kan de student ervaren wat passend is.

4.2.2 Aanvragen aangepaste examens

De contactpersoon van de examencommissie kan het aangepaste examen Nederlands en/of Engels voor studenten met een visuele beperking via MijnExamenbladmbo aanvragen. Ieder examen wordt apart aangevraagd. Zie [de activiteitenplanning](#) voor de deadlines voor het aanvragen van deze aangepaste examens.

4.2.3 Afnameperiodes

Met ingang van studiejaar 2024-2025 kunnen de aangepaste examens afgenomen worden in dezelfde periodes als de standaardexamens. Dit maakt het voor studenten mogelijk om het aangepaste examen op hetzelfde moment te maken als studenten die het standaardexamen maken. Let op: In [artikel 8 van het Examen- en kwalificatiebesluit](#) staat dat een student per tijdvak maximaal twee gelegenheden krijgt voor het maken van het examen. De antwoordbladen van de aangepaste examens worden per post aan het CvTE verzonden en daarna handmatig door het CvTE worden nagekeken. Het nakijkproces van de aangepaste examens vraagt daarom meer tijd dan bij de standaardexamens. Bij het inplannen van de aangepaste examens moet de instelling hiermee rekening houden. Als de student gebruik wil kunnen maken van deze tweede herkansingsmogelijkheid in hetzelfde tijdvak is het advies de eerste afname aan het begin van het tijdvak in te plannen.

4.2.4 Tijdverlenging

Het CvTE stelt ook bij aangepaste examens de manier van afname vast. Deze kan afwijken van de standaardexamens. Bij het aangepaste examen voor visueel beperkte studenten is de afnametijd verlengd. De afnametijd van het aangepaste examen is de standaardtijd voor het examen plus de extra tijd vanwege de visuele beperking. De afnametijd mag maximaal twee keer zo lang zijn als de afnametijd van de standaardexamens. De examencommissie stelt samen met de student vast hoeveel extra tijd passend is bij de ondersteuningsbehoefte van de student. De examencommissie kan en mag hierbij uitgaan van het advies van de betrokken ambulant begeleider. Ook kan de commissie werken met de volgende richtlijn:

- Blinde of zeer slechtziende studenten krijgen dubbele examentijd
- Voor slechtziende studenten is in het algemeen 50% tijdverlenging voldoende

Dit kan betekenen dat de student zo lang bezig is dat het niet haalbaar is om het aangepaste examen tijdens één afnamemoment te maken. De mbo-instelling kan dan overwegen het aangepaste examen op te knippen in twee delen. Uiteraard mag de student dan geen inzage meer hebben in het deel dat afgerond is op het moment dat de student het tweede deel maakt.

4.2.5 Examen op papier

Het is niet toegestaan het aangepaste examen te printen. Wel mag het antwoordblad geprint worden, zodat de student de antwoorden met pen kan invullen. Wanneer het voor een student niet mogelijk is om het examen op te computer te maken, neemt de mbo-instelling contact op met het CvTE via [het contactformulier](#) op Examenbladmbo.

4.2.6 Stappenplan aangepast examineren bij een visuele beperking

Dit stappenplan is van toepassing op de centrale examens Nederlands en Engels.

1. De examencommissie gaat ruim op tijd na of er studenten zijn die vanwege visuele beperking een aanpassing van de centrale examens nodig hebben.
2. De examencommissie bespreekt met de student of die de standaardexamens met aanpassingen en/of 30 minuten extra tijd kan maken.
3. Als het standaardexamen Nederlands/Engels niet geschikt is, meldt de examencommissie de student aan voor het aangepaste examen voor studenten met een visuele beperking. Dit kan via Mijn Examenbladmbo. Voor elke afzonderlijke afname moet een apart formulier ingevuld worden. Zie de [activiteitenplanning](#) voor de deadlines van aanvragen.
4. De examencommissie houdt zich bij de afname van een aangepast examen voor visueel beperkte studenten aan de specifieke voorwaarden voor onder andere de geheimhouding. Deze voorwaarden worden ook wel afnamecondities genoemd en staan beschreven op Mijn Examenbladmbo.
5. Alle aanpassingen worden vastgelegd in een dossier dat wordt gekoppeld aan het proces-verbaal van de examenafname.

4.3 ER-rekenexamen

Sinds studiejaar 2019-2020 is het niet meer verplicht om rekenen te examineren met een centraal examen. Dat mag met een mbo-instellingsexamen. De digitale rekenexamens 2A-ER, 2ER en 3ER zullen in het studiejaar 2024-2025 voor het laatst beschikbaar zijn. Ze kunnen ingezet worden als mbo-instellingsexamen. Meer informatie over de ER-rekenexamens is te vinden op [Examenbladmbo](#).

4.3.1 Aanvragen ER-rekenexamen

De ER-rekenexamens worden standaard geleverd aan de mbo-instellingen. Het doen van een aanvraag is niet nodig.

5 MOGELIJKHEDEN VOOR PASSEND EXAMINEREN

Naast het afnemen van aangepaste examens zijn er veel mogelijkheden voor het aanpassen van de manier waarop de examens worden afgenomen. Deze aanpassingen worden door de mbo-instelling zelf georganiseerd. De aanpassing moet doeltreffend zijn. Dat betekent dat de aanpassing de belemmering bij het maken van het examen wegneemt. De aanpassingen mogen niet raken aan de vorm of inhoud van het examen of aan de kwalificatie-eisen. Ook mag de geheimhouding door de aanpassing niet in gevaar komen.

Iedere student is anders. Wat voor de ene student een doeltreffende aanpassing is, is dat niet voor de andere. In deze brochure worden verschillende voorbeelden van passend examineren beschreven. Daarbij staat aangegeven hoe deze ingezet kunnen worden zodat ze niet raken aan de kwalificatie-eisen. Deze lijst is niet uitputtend. Ook andere vormen van passend examineren zijn mogelijk.

De examencommissie besluit of een aanpassing kan worden toegestaan. Als de examencommissie twijfelt of een gevraagde aanpassing raakt aan de vorm of inhoud van het examen of aan de kwalificatie-eisen, neemt deze contact op met het CvTE. Alleen als een aanpassing raakt aan de vorm of inhoud van het examen is toestemming nodig van het CvTE. Over alle andere aanpassingen beslist de examencommissie zelf.

5.1 Aanpassingen in de examenomgeving

Mbo-instellingen kunnen aanpassingen die niet raken aan de voorgeschreven manier van afname of aan de vorm of inhoud van het examen toestaan voor alle studenten die dat nodig hebben. Voor dit type aanpassingen is geen deskundigenverklaring nodig. Dit staat beschreven in artikel 2, lid 1 van de regeling. Dit soort aanpassingen zijn vaak aanpassingen in de examenomgeving. Hieronder wordt een aantal van dit soort aanpassingen beschreven. Ook andere aanpassingen in de examenomgeving zijn mogelijk. Bij twijfel kan een mbo-instelling via [het contactformulier](#) op Examenbladmbo contact opnemen met het CvTE voor advies.

5.1.1 Pauze

Een pauze is een alternatief voor het toekennen van extra examentijd. Een pauze verlengt alleen de afnameduur, niet de afnametijd. Tijdens de pauze staat de examentijd stil. De pauzetijd komt dus bovenop de examentijd. Een combinatie van pauze en extra examentijd mag ook. Voor de inzet van pauzes is geen deskundigenverklaring nodig. Een pauze raakt niet aan de voorgeschreven manier van afnemen of aan de kwalificatie-eisen. Een pauze kan en mag dus ingezet worden voor alle studenten voor wie dit passend is.

Tijdens een pauze moet de student in quarantaine. Dit houdt in dat de student geen contact mag hebben met andere studenten, dat er toezicht is op de student en dat de student niet bij het examen kan.

Een pauze helpt bij sommige ondersteuningsbehoeften beter dan extra examentijd. Dat geldt bijvoorbeeld voor studenten die snel vermoeid zijn of medische handelingen moeten uitvoeren, zoals medicijnen innemen of katheteriseren. Studenten met concentratieproblemen kunnen in een pauze hun hoofd even leeg maken en studenten met (faal)angst kunnen in een pauze bijvoorbeeld oefeningen doen die de spanning verlaagt.

De mbo-instelling overlegt met de student hoe de pauze eruit ziet en wat een student in de pauze kan en mag doen. Dit kan heel verschillend zijn. Voor sommige studenten is even rust voldoende. Anderen moeten kunnen bewegen (onder toezicht en zonder hinder voor anderen). Het is ook toegestaan om in een pauze te praten met iemand die de student kan helpen om bijvoorbeeld de stress te verminderen. Over de inhoud van het examen mag dan niet gesproken worden.

Voor de keuze van het pauzemoment bestaan ook verschillende voorkeuren. Sommige studenten vinden het fijn om een vast moment af te spreken. Andere studenten willen liever zelf aangeven wanneer zij behoefte hebben aan een pauze. Het is belangrijk dat voor het examen de gewenste vorm, duur en het gewenste moment duidelijk afgesproken wordt en dat iedereen daarvan op de hoogte is.

Pauzes kunnen lang of kort zijn, afhankelijk van wat de student nodig heeft. Studenten die beperkt belastbaar zijn, kunnen bijvoorbeeld zelfs behoefte hebben aan de mogelijkheid om tussentijds te slapen. Ook dit is mogelijk. Het kan zijn dat de noodzakelijke pauzes zo lang zijn, dat je meer spreekt van het opdelen van het examen in meerdere blokken. Deze blokken moeten wel op dezelfde dag afgenomen worden. Het is niet mogelijk om het examen over meerdere dagen te spreiden. Wanneer door de inzet van de pauzes de afnameduur van het examen veel langer wordt dan de afnametijd van het examen is het verstandig om contact op te nemen met [de helpdesk van Facet](#) om te zorgen dat de afname technisch soepel verloopt.

5.1.2 Structuur aanbrengen

Met name bij neurodivergente studenten kan het onbekende van het examineren spanningen opleveren. Deze spanningen kunnen verminderd worden door met de student de manier waarop de examens verlopen te structureren. Dit kan bijvoorbeeld door:

- Samen de manier waarop het examen verloopt door te nemen en/of te oefenen;
- Het visualiseren van de stappen van het examen;
- Een vooraf afgesproken zitplaats;
- Het maken van oefenexamens;
- Etc.

5.1.3 Aangepaste werkplek

Het spreekt voor zich dat de werkplek van de student toegankelijk is. Toch wordt de mogelijkheid tot het aanpassen van de werkplek zelf vaak over het hoofd gezien als gesproken wordt over aangepast examineren. Voorbeelden van een aangepaste werkplek zijn:

- Een extra groot beeldscherm
- Speciaal toetsenbord of aangepaste muis
- Een specifieke plek in de ruimte, bijvoorbeeld vlak bij de deur, langs de rand, achteraan, of juist vooraan.
- Aangepast meubilair
- Aandacht voor lichtinval, omgevingsgeluiden, enzovoorts.
- Etc.

5.1.4 Prikkelarm werken

Voor sommige studenten is het maken van het examen in een grote ruimte ingewikkeld. Zij ervaren dan te veel prikkels. Er zijn verschillende manieren om deze prikkels te dempen. Soms zijn kleine interventies al voldoende om de prikkels te dempen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het dragen van een noise cancelling koptelefoon. Let op: Deze koptelefoon mag niet in verbinding staan met een device dat toegang heeft tot het internet. Een ander voorbeeld is dat de student in een andere ruimte het examen maakt. Dit kan een ruimte zijn waar een beperkt aantal andere studenten op dat moment ook het examen maken, of een individuele afname.

5.1.5 Individuele afname

Er kunnen verschillende redenen zijn waarom een student een individuele afname nodig heeft. Bijvoorbeeld bij de inzet van hulp door personen of bij ernstige prikkelgevoeligheid. Daarnaast kan ook gedacht worden aan studenten met auditieve beperkingen die het geluid (heel) hard moeten kunnen zetten. Of aan studenten met heftige angstproblematiek, studenten die veel pauzes nodig hebben, die medische handelingen uit moeten voeren of studenten die door hun onrust juist de andere studenten afleiden.

5.1.6 Afname op een andere locatie

Het is mogelijk om de centrale examens op een andere locatie dan de mbo-instelling af te nemen, zoals bijvoorbeeld in het ziekenhuis. Het is vereist is dat er op deze locatie voldoende toezicht aanwezig is tijdens de afname van het examen en geheimhouding geborgd is. Op [de website DUO Zakelijk](#) vind je informatie over hoe je de afname technisch kunt regelen. Voor vragen over het inrichten van de digitale omgeving kan de mbo-instelling contact opnemen met [de helpdesk van Facet](#).

5.2 Tijdverlenging

Extra tijd om het examen te maken is de meest toegepaste aanpassing bij de centrale examens. We noemen dit tijdverlenging. Studenten met een ondersteuningsbehoefte kunnen om heel verschillende redenen behoefte hebben aan iets meer tijd. Bij de centrale examens kan de mbo-instelling maximaal een half uur extra tijd toestaan. Dit staat beschreven in [artikel 2, lid 3](#) van de regeling.

Een verlenging van de afnametijd van het examen is een aanpassing aan de voorgeschreven manier van afname van het centraal examen. Daarom is er soms een deskundigenverklaring nodig om dit toe te kunnen staan. Wanneer een student een beperking heeft die niet zintuiglijk, of lichamelijk van aard is of voortkomt uit een chronische somatische ziekte is voor de inzet van tijdverlenging een deskundigenverklaring nodig.

Tijdverlenging is een van de meeste toegepaste aanpassingen en daardoor ook een van de meest bekende aanpassingen. Deze aanpassing wordt ook het meest gevraagd door studenten. Het is belangrijk te realiseren dat tijdverlenging een algemeen middel is. Het neemt de belemmering zelf niet weg. De student krijgt alleen meer tijd om handelingen uit te voeren, zoals lezen, typen, enzovoorts. Een student krijgt door de tijdverlenging extra verwerkings- of uitvoeringstijd.

Doordat extra tijd een heel algemeen middel is, is het niet altijd de meest doeltreffende aanpassing. Het advies is samen met de student te kijken of meer gerichte aanpassingen beter helpen bij het maken van het examen. Denk daarbij bijvoorbeeld ook aan de mogelijkheid voor het nemen van pauze tijdens het maken van het examen.

De examencommissie kan studenten met ondersteuningsbehoeften extra tijd toestaan bij het maken van het examen. Dit is geen automatisme. Het is dus niet zo dat iedere student met ondersteuningsbehoeften altijd recht heeft op extra tijd. De ondersteuningsbehoeften van de student moeten ook leiden tot belemmeringen bij het maken van het centrale examen. Een student met een gebroken been heeft bijvoorbeeld wel een zichtbare lichamelijke beperking, maar deze beperking belemmert de student niet bij het maken van het examen. Daarom komt die student niet in aanmerking voor tijdverlenging.

Meer dan 30 minuten verlenging

Soms lijkt het logisch dat een student meer dan een half uur tijdverlenging krijgt. Bijvoorbeeld als een student op meerdere vlakken ondersteuningsbehoeften heeft. Dat is niet mogelijk. Aan de student kan in totaal maximaal 30 minuten extra tijd worden toegekend.

Uitzonderingen:

Het CvTE heeft bij de aangepaste examens voor studenten met een visuele beperking een aangepaste afnameduur vastgesteld (zie paragraaf 4.2.3). Bij het aangepaste examen voor visueel beperkte studenten is de afnametijd verlengd. De afnametijd van het aangepaste examen is de standaard afnametijd voor het examen plus de extra tijd vanwege de visuele beperking. De afnametijd mag maximaal twee keer zo lang zijn als de standaard afnametijd. De examencommissie stelt samen met de student vast hoeveel extra tijd passend is bij de ondersteuningsbehoefte van de student.

Naast ondersteuningsbehoeften die vallen onder passend examineren vormt ook anderstaligheid soms een grondslag voor tijdverlenging. Hier gaat [artikel 12a van het Examen- en kwalificatiebesluit WEB](#) over. Dit artikel geeft aan dat de examencommissie voor studenten die, inclusief het studiejaar waarin het examen wordt afgelegd, ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland hebben gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is in verband met onvoldoende beheersing van het Nederlands de duur van het centraal examen voor het onderdeel Nederlands maximaal 30 minuten kan verlengen.

Als de student daarnaast ondersteuningsbehoeften heeft waarvoor ook extra tijd mogelijk is, dan mogen deze twee soorten tijdverlening bij elkaar opgeteld worden. Dit houdt in dat aan een andersstalige student met bijvoorbeeld dyslexie twee keer een half uur tijdverlenging kan worden toegestaan als voldaan wordt aan de bovenstaande voorwaarde.

5.3 Verklanking/spraaksynthese

In de centrale examens is spraaksynthesoftware in Facet ingebouwd. Alleen deze vorm van spraaksynthese kan ingezet worden tijdens de centrale examens in Facet. Er kan bij de in Facet afgenomen examens geen gebruik gemaakt worden van andere vormen van spraaksynthese of verklanking. Spraaksynthese kan ingezet worden als leesondersteuning voor studenten die door hun beperking moeite hebben met technisch lezen. Ter onderbouwing van de inzet van deze aanpassing is een deskundigenverklaring nodig voor studenten die andere ondersteuningsbehoeften hebben dan een zintuiglijke of lichamelijke beperking of chronische ziekte.

5.4 Woordenboeken & spellingscontrole

Alle studenten mogen gebruik maken van een papieren woordenboek. Dit staat beschreven in de regeling [hulpmiddelen](#). Het CvTE krijgt regelmatig vragen over het gebruik van het digitale woordenboek of de inzet van spellingscontrole. Je leest er hieronder meer over.

5.4.1 Digitale woordenboeken

Het gebruik van het digitale woordenboek heeft indirect invloed op het toetsen van de kwalificatie-eisen. Het uitgangspunt is dat studenten een voldoende woordenschat hebben voordat zij aan het examen beginnen. Met een digitaal woordenboek kunnen studenten zeer snel woorden opzoeken. Hierdoor kan niet worden getoetst of de woordenschat van de student voldoende is voor het examen-niveau. Daarom mogen niet alle studenten een digitaal woordenboek gebruiken.

In sommige gevallen kan een student door een beperking geen papieren woordenboek hanteren. In dat geval kan de mbo-instelling toestaan dat die student wel een digitaal woordenboek gebruikt. Dit geldt bijvoorbeeld voor studenten met een visuele beperking of studenten die onvoldoende motorische vaardigheden hebben om het papieren woordenboek te gebruiken. Het is belangrijk dat de mbo-instelling op dat moment weet dat de student een voldoende woordenschat heeft. De student hoeft hiervoor geen aparte woordenschattoets te maken. De docent kan meestal goed inschatten of de woordenschat van de student voldoende is voor het examenniveau. Het is aan te raden deze conclusie vast te leggen in het studentvolgsysteem.

Het is daarnaast belangrijk dat de student en de mbo-instelling goede afspraken maken over het gebruik van het digitale woordenboek. De mbo-instelling kan daarbij deze richtlijnen gebruiken:

- De student heeft al tijdens de opleiding gebruik gemaakt van het digitale woordenboek;
- Het woordenboek is bij voorkeur offline geïnstalleerd;
- De afspraken over het gebruik van een eigen device waarop het woordenboek is geïnstalleerd kunnen vastgelegd worden in een contract tussen mbo-instelling en student. Op Eduvip is een voorbeeld te vinden van zo'n contract.

Een opzoekhulp (zie paragraaf 5.5.2) is een alternatief voor het gebruik van een digitaal woordenboek.

5.4.2 Spelling- en grammaticakaarten, spellingcontrole

De centrale examens bestaan uit meerkeuzevragen. Spelling is geen onderdeel van deze examens.

Spelling- en grammaticakaarten en de spellingcontrole op de computer hebben dus geen nut.

Ze worden daarom voor de centrale examens niet gezien als effectieve vormen van passend examineren.

5.5 Ondersteuning door personen

Een student kan tijdens het centraal examen ondersteuning krijgen van een ander persoon.

Deze persoon neemt handelingen, zoals lezen, typen of opzoeken, over van een student. Deze ondersteuner heeft geen directe relatie tot de student. Het is dus niet de eigen docent, mentor, de ambulante begeleider of een ouder. Voor de student is het prettig om voor de afname van het examen al geoefend te hebben met de ondersteuner. Zo raken beiden personen bekend met elkaar en weten beiden hoe zij tijdens het examen kunnen en mogen handelen.

Als er hulp wordt geboden door een andere persoon wordt het examen in een aparte ruimte afgenomen. In deze ruimte is naast degene die de hulp biedt ook een surveillant aanwezig. Ondersteuners moeten zich houden aan de regels ten behoeve van geheimhouding. Deze staan beschreven in de ['regeling examenprotocol centrale examinering mbo'](#).

5.5.1 Ondersteuning bij het uitvoeren van motorische handelingen

Als een student niet genoeg motorische vaardigheden heeft om bijvoorbeeld de computer te gebruiken en de antwoorden in te vullen, kan een andere persoon deze taak overnemen. Bijvoorbeeld bij het bedienen van de muis. De ondersteuner voert precies uit wat de student zegt dat er moet gebeuren.

5.5.2 Opzoekhulp

Een opzoekhulp mag voor de student woorden opzoeken in het woordenboek. De student geeft aan welk woord die opgezocht wil hebben. De opzoekhulp zoekt dit op en leest de betekenis voor aan de student.

5.5.3 Voorleeshulp

Een voorleeshulp kan ingezet worden wanneer de verklanking onvoldoende de (lees)belemmering wegneemt. Een voorleeshulp kan op vraag van een student teksten voorlezen uit het examen, een toelichting geven bij een afbeelding of aan de hand van instructies van de student informatie in het woordenboek opzoeken en voorlezen.

Kleur heeft geen functie bij het maken van de examens. Het kan soms toch voorkomen dat een student vragen heeft over het kleurgebruik. Dan mag de student de surveillant of voorleeshulp vragen om de kleur te benoemen of het object met de juiste kleur aan te wijzen.

Een voorleeshulp is een vorm van verklanking en met de inzet van een voorleeshulp wijk je dus af van de voorgeschreven wijze van afname. Dat betekent dat er een deskundigenverklaring nodig is. Wanneer een student een beperking heeft die niet zintuiglijk, of lichamelijk van aard is of voortkomt uit een chronische somatische ziekte is voor de inzet van een voorleeshulp een deskundigenverklaring nodig.

5.5.4 Tolk Nederlandse Gebarentaal

Een tolk Nederlandse Gebarentaal of Nederlands met gebaren kan tijdens het centraal examen de praktische communicatie rondom het examen vertalen. Bijvoorbeeld door de gesproken instructies en aanwijzingen te vertalen in gebaren of tekst. Waar nodig kan de tolk ook dat wat een student zegt vertalen naar gesproken Nederlands.

Een tolk Nederlandse Gebarentaal kan ook worden ingezet in de rol van woordenboek. Daarbij geldt de regel dat de tolk ook al in het onderwijs en bij de mbo-instellingsexamens is ingezet. Het is essentieel dat de tolk alleen het door de student aangewezen woord verduidelijkt. Door de aard van de gebarentaal kan het soms nodig zijn dat de tolk bij de vertaling omringende woorden “meeneemt”, maar de student móet bij één woord beginnen. De tolk mag geen antwoorden voorzeggen of hints geven.

5.5.5 Aanwezigheid van een vertrouwde persoon

Naast de bovengenoemde (onafhankelijke) hulp kan het soms voor een student een voorwaarde zijn dat een vertrouwde persoon aanwezig is bij het examen. Dit kan en mag een eigen docent, mentor, familielid of iemand anders zijn. De aanwezigheid van deze vertrouwenspersoon kan ervoor zorgen dat de student zich veiliger voelt en daardoor in staat is het examen te maken. Voor deze vorm van ondersteuning is geen deskundigenverklaring nodig. Wel gelden er een aantal richtlijnen. Deze staan op de volgende pagina beschreven.

De vertrouwenspersoon is tijdens het maken van het examen zichtbaar in beeld en mag:

- Tijdens het examen aanwezig zijn;
- De student geruststellen;
- Een bemoedigende opmerking maken.

De vertrouwenspersoon mag niet:

- Zelf vragen stellen, voorlezen of vragen anders verwoorden;
- Een antwoord voorzeggen of op wat voor manier dan ook hints geven;
- In gesprek of discussie gaan met examinatoren of toezichhouders;
- Gebruik maken van (digitale) opname- of communicatiemiddelen.

6 VAN AANVRAAG TOT AANPASSING

In het proces van aanvraag tot aanpassing wordt een aantal stappen doorlopen. In dit hoofdstuk worden deze stappen benoemd. Ook zijn de stappen weergegeven in een stroomschema (figuur 1).

6.1 Ondersteuningsvraag van de student

Sinds 1 augustus 2023 is aan de Wet educatie en beroepsonderwijs een artikel toegevoegd ([artikel 8.1.3a](#)). Dit artikel gaat over de afspraken over extra ondersteuning. Hierin is onder meer geregeld dat de mbo-instelling voordat een student zich inschrijft, moet onderzoeken of er sprake is van extra ondersteuning in verband met een handicap of chronische ziekte. De student hoeft de extra ondersteuningsbehoefte niet door te geven. De instelling moet zich inspannen te achterhalen of er sprake is van een extra ondersteuningsbehoefte. Komt tijdens de opleiding alsnog een extra ondersteuningsbehoefte aan het licht? Dan maakt de instelling alsnog afspraken met de student over de extra ondersteuning. De afspraken die de mbo-instelling met de student maakt over extra ondersteuning moeten door de mbo-instelling worden vastgelegd en moeten minimaal jaarlijks worden geëvalueerd. Onder deze afspraken vallen ook de afspraken over aangepast examineren bij de centrale examens.

De examencommissie van de mbo-instelling beslist meestal al bij de start of tijdens de opleiding of een student een aanpassing bij het centraal examen krijgt. Zij beslist dit op basis van relevante gegevens over de student. Deze informatie bevat ook bijzondere persoonsgegevens. Op grond van [artikel 30, lid 2a van de AVG](#) mag de instelling deze gegevens voor dit doel verwerken. De gebruikte informatie is opgenomen in het studentvolgsysteem. De informatie geeft antwoord op de onderstaande vragen:

- Welke ondersteuningsbehoeften heeft de student?
- Hoe belemmeren deze ondersteuningsbehoeften de student bij het maken van het centraal examen?
- Met welke aanpassingen kunnen deze belemmeringen worden weggenomen?

Deze informatie kan komen van verschillende bronnen. De meest voor de hand liggende bronnen zijn:

- Handelingsgerichte informatie over het onderwijs- en ondersteuningstraject van de student:
Welke aanpassingen heeft de student nodig gehad tijdens het onderwijs en meer specifiek tijdens het maken van toetsen en examens? Kan deze ondersteuningslijn doorgetrokken worden? Wanneer er nog geen eerdere ondersteuning ingezet is, is onderbouwd waarom dit wel noodzakelijk is bij het maken van het centrale examen.
- Het maken van voorbeeldexamens kan zicht geven op de specifieke belemmeringen die de student heeft bij het maken van de digitale centrale examens. Ook kan dit helpen om helder te krijgen welke aanpassingen helpen om de belemmeringen weg te nemen.
- Eventueel: een deskundigenverklaring.

6.2 De deskundigenverklaring

Niet bij iedere aanvraag voor aangepast examineren is een deskundigenverklaring nodig. Aanpassingen in de examenomgeving (zie hoofdstuk 5.1) kunnen aan alle studenten die dit nodig hebben worden toegelaten. Studenten met zintuiglijke of lichamelijke beperkingen of chronische/langdurige ziekte hoeven ook geen verklaring te overleggen voor andere vormen van aanpassingen. Studenten met andere ondersteuningsbehoeften hebben deze verklaring in dat geval wel nodig.

Een verklaring mag alleen opgesteld worden door een orthopedagoog, psycholoog, neuroloog of psychiater. De vorm en inhoud van de deskundigenverklaring zijn niet voorgeschreven. De deskundige geeft aan welke ondersteuningsbehoeften een student heeft en waar de student baat bij heeft. Een deskundigenverklaring hoeft geen diagnose te bevatten. Alleen een beschrijving van de ondersteuningsbehoeften is ook genoeg.

Een verklaring geeft geen automatisch recht op examenaanpassingen. Aanpassingen bij de examens en ondersteuningsbehoeften in het onderwijstraject horen bij elkaar. Op basis van de informatie hierover kan worden vastgesteld of er ook belemmeringen zijn voor het maken van de centrale examens.

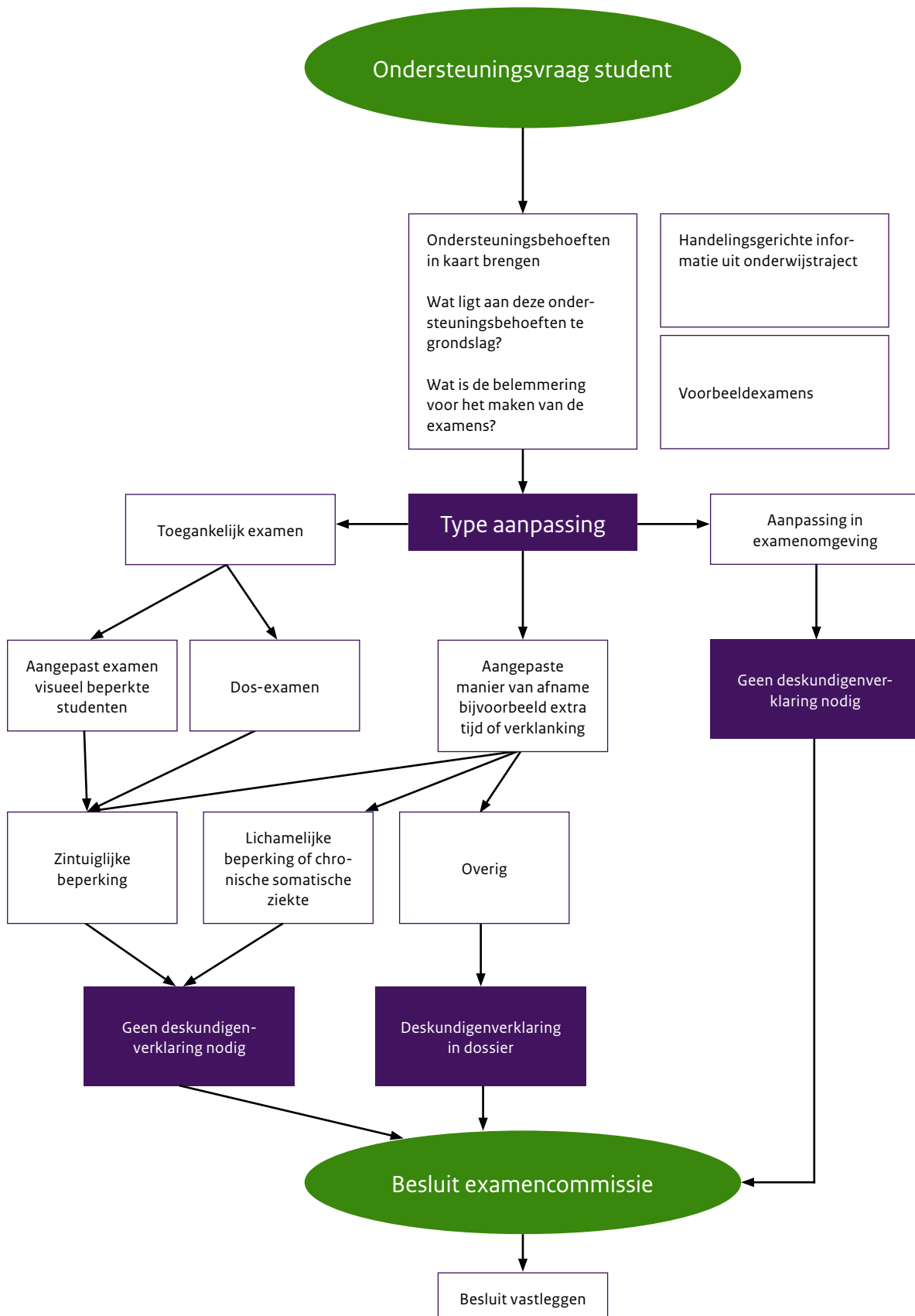
6.3 Besluit examencommissie

De mbo-instelling, of de examencommissie voor haar, weegt af of de aanpassing waar de student baat bij heeft bij het centraal examen kan worden toegestaan. De examencommissie controleert of de aanpassingen de inhoud van het examen en de kwalificatie-eisen niet aantasten en kijkt of er eventueel geschikte alternatieven zijn. De examencommissie maakt bij het nemen van een besluit gebruik van de bovengenoemde informatie.

6.4 Vastleggen van het besluit

De mbo-instelling legt de afspraken over aangepaste examens, aangepaste examencondities of aanpassingen in de examenomgeving vast in het studentvolgsysteem en het proces-verbaal van de afname. [Artikel 5 van de regeling aangepaste vorm of wijze centraal examineren mbo](#) beschrijft wat moet worden vastgelegd. In [artikel 30, lid 2a van de AVG](#) staat verwoord dat een instelling deze gegevens ook mag verwerken. De instelling beslist zelf hoe ze deze gegevens vastlegt. Als er een deskundigenverklaring nodig was voor het nemen van een besluit, wordt ook deze opgeslagen (zie hoofdstuk 3.2.1). Elementen uit de deskundigenverklaring die niet relevant zijn voor die onderbouwing, hoeven - en moeten uit privacy overwegingen bij voorkeur - niet in het dossier te worden vastgelegd.

Figuur 1: Stroomschema van aanvraag naar besluit examencommissie

COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Het College voor Toetsen en Examens is namens de overheid verantwoordelijk voor de kwaliteit en het niveau van de centrale examens en toetsen in Nederland. Het heeft verschillende examens en toetsen onder zijn hoede.

cvte.nl

SAMEN BOUWEN WE AAN GOEDE TOETSEN EN EXAMENS

 Toetsen primair onderwijs: doorstroomtoetsen en leerlingvolgsystemen. Vergelijkbaarheid van doorstroomtoetsresultaten en kwaliteitsbewaking van doorstroomtoetsen en leerlingvolgsystemen.
[Cvtetoetsenpo.nl](https://cvtetoetsenpo.nl)

 Centrale examens voortgezet onderwijs: het centrale deel van de eindexamens vmbo, havo of vwo. Het diploma geeft toegang tot passend vervolgonderwijs.
Examenblad.nl

 Staatsexamens voortgezet onderwijs: examens voor iedereen die individueel of op vso-scholen niet in staat is via het regulier voortgezet onderwijs examen af te leggen.
Staatsexamensvo.nl

 Centrale examens middelbaar beroeps- onderwijs: centrale examens Nederlandse taal en Engels voor studenten in het mbo. De uitkomst is onderdeel van het mbo-diploma.
Examenbladmbo.nl

 Staatsexamens Nederlands als tweede taal: examens Nederlandse taal voor iedereen die Nederlands niet als moedertaal heeft. Het diploma toont aan dat het Nederlands voldoende is voor werk of opleiding.
Staatsexamensntz.nl